

מאזרה של תורה

גליון ו

ביאורי החסידות לש"ס - ע"פ סדר הדף היומי

■ בגליון

ר"ש בן יוחי וחבריו שתורתם
אומנותם - מפסיקין לתפילה ואין
מפסיקין לק"ש. (יא, א)

וי"ח דברים גזרו בו ביום. (יג, ב)

והיי אותו היום קשה לישראל כיום
שנעשה בו העגל. (יז, א)

א"ר זירא... פתילות ושמונים שאמרו
חכמים. (כא, א)

ב"ש אומרים יום ראשון מדליק
שמונה מכאן ואילך פוחת
והולך. (כא, ב)

כשנכנסו יונים להיכל וטמאו כל
השמונים שבהיכל. (כא, ב)

מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש
בו. (כב, א)

■ שבת יא, א – כד, ב

ר"ש בן יוחי וחבריו שתורתם אומנותם.

יא, א

ביאור מעלת עסק התורה דרשב"י (שתורתו אומנתו)
על שאר התנאים יובן ממה שאמר רשב"י על עצמו ביום
הסתלקותו בל"ג בעומר (אדרא זוטא רצב, א) "בחד קטירא
אתקטירנא ביה בקודשא בריך הוא, נשמתי ביה אחידא,
ביה להיטא". דבא לבאר בזה אופן אהבתו והתאחדותו
בקב"ה. דהנה ענין האהבה בכלל הוא ע"י השגה והתבוננות
באלקות בגדולת ה' איך שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל
עלמין כו', הרי שהאהבה היא מהאדם עצמו, היינו בכח
עצמו בהשגתו באלקות, לא שהאלקות מאיר בו בגילוי
ופועל בו, כי אם אדרבה ע"י השגתו בגדולת ה' ואיך שהוא
מרוחק מזה ע"ז מתעורר באהבה ותשוקה וצמאון לעלות
ולהכלל בו ית'.

אמנם יש מדריגה למעלה מזה, כאשר האהבה אינה

יוצא לאור על ידי 'אור החסידות' - מכון תורני להפצת תורת החסידות

לפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

מצד עצמו והשגתו כי אם מצד האלקות שמאיר בו בגילוי ממש, ועי"ז האדם הוא בבחי' התכללות במקורו. וזה היה מדריגת רשב"י "נשמתי ביה להיטא", שאין זה שהוא בבחי' מהות ומציאות דבר מה בפני עצמו ונעתק ממהות ועולה ונכלל באלקות, אלא הוא אינו בבחי' מציאות, והלהיטות וההתלהבות שלו היא רק מחמת האלקות (וכמ"ש בס' פני מלך שם "באורו היא לוהטת כאור להט השלהבת", שגילוי אור הנשמה הוא "ביה", שהוא בחי' המשכת אלקות שלוהט ומאיר), וכפי שהביא ע"ז הרש"י שם את הפסוק "בה' תתהלל נפשי" – שאין זה שנפשו תתלהב מעצמה מהשגתה, אלא תתלהב מאליה מהאלקות.

וכעין זה היתה ג"כ תורתו של רשב"י בנגלה שהיתה תורתו אומנתו, פי' כלי שלו, שהיה יודע הפנימיות בכל פשוטי ההלכות ובשעה שהיה לומד היה ממשיך עצמות אור אין סוף בכל העולמות ע"י פנימיות התורה. דלהיותו אחוז וקשור בעצמות אור א"ס ב"ה כנ"ל היה כל למודו בבחי' המשכת אלקות.

משא"כ שאר התנאים כשהיו לומדים היה זה בבחי' התעסקות עם הדברים הגשמיים והעלאתן לאלקות, בהיות כי נתלבשה התורה בעניינים גשמיים אסור ומותר, זה יכול לעלות וזה אינו יכול לעלות כו'. אבל אצל רשב"י הלימוד שלו בנגלה היה בבחי' ידיעת הפנימיות, ולזאת כל למודו היה בבחי' המשכת האלקות.

(המשך תרס"ו ע' מג – מו)

מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה . . כגון רשב"י וחביריו.

שם

אמנם בירושלמי כאן איתא שאמר רשב"י "כגון אנו שעוסקים בתלמוד תורה אפילו לקרית שמע אין אנו מפסיקין".

ועל פי הכלל שיש להשוות בין שני התלמודים בכל מה דאפשר (אפילו אם הוא דחוק קצת - יד מלאכי כלל שני התלמודים אות יר"ד) יש לומר דגם בזה אין כאן מחלוקת, אלא החילוק הוא בין רשב"י לבין חביריו [וכדמשמע מהמשך דברי הירושלמי ש"ר שמעון בן יוחי על ידי שהיה חדור בדברי תורה לפיכך אינה חביבה (עליו) יותר מדברי תורה", היינו דקאי ברשב"י גופיה], דחביריו מפסיקין לקריאת שמע, אבל רשב"י גופיה לא מפסיק לק"ש.

והנה אם נפרש תורתו אומנותו כפשוטו שאינו מבטל מלימודו אפילו רגע אחד (כמ"ש במג"א סי' קו סק"ד), הרי אין מסתבר לומר שיהי' בזה נפק"מ בין רשב"י וחביריו שכן מפסיקים, אמנם בזהר (ח"ג רלח, ב) מפרש ד"תורתם אומנותם" הכוונה לאלו ש"לא זאת שכינתא מביניהון כל יומיהון" והם "דירה לשכינתא", דמזה מובן דאין זה תלוי רק בכמות זמן הלימוד, אלא באיכות הלימוד, שכל

ענינו ומציאותו חדורה בתורה עד שהוא "דירה לשכינתא", והיינו על ידי הביטול להקב"ה, נותן התורה. ויותר מזה מפורש בתיקוני זוהר (בהקדמה) שדוקא "מארי קבלה . . עבדין לה (לשכינה) דירה", והיינו משום דבתורת הקבלה – נסתר דתורה, נרגש בגלוי האלקות שבתורה.

ובזה מובן היתרון של רשב"י על חביריו בענין "תורתם אומנותם", מפני שהוא זה שהשפיע פנימיות התורה לתנאים האחרים, לכן יש נפק"מ בינו לחביריו בענין קריאת שמע. דהנה בכדי להיות בדרגת "דירה לשכינתא" שהוא הביטול בתכלית לאלקות, לזה צריך העבודה דקריאת שמע שענינה מסירות נפש (באחד, בכל נפשך וכו'), דהיינו ביטול רצונו בתכלית לקב"ה.

אבל רשב"י הרי תמיד היה בתכלית הביטול לאלקות, וכפי שאמר על עצמו (זח"א רכה, א) "אנא סימנא בעלמא", שהוא מצד עצמו אינו מציאות כלל, כי

אם סימן על אלקות, הוא היה דירה לשכינתא בתכלית השלימות. עד שאמרו עליו בזהר (זח"ב לח, א) "מאן פני האדון הוי' דא רשב"י", ולכן לא היה צריך להקדמת העבודה דק"ש.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ז ע' 357 ואילך)

דתניא חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה . . כגון ר' שמעון בן יוחי וחביריו שתורתן אומנותן.

שם

ולכאורה אינו מובן, אם הוא פטור מן התפילה למה הוא חייב בק"ש, ואם מפני שהק"ש הוא ד"ת, הלא כבר הוא עוסק בד"ת.

והנה אף שזה דבחד קטירא אתקטרנא, ומכ"ש זה דביה אחידא, היא מדריגה נעלית ביותר, מכל מקום על ידי ש"פתח ר"ש ואמר בחד קטירא אתקטרנא כו", דפירוש "פתח" הוא שפתח את הצינור, ניתן הכח לכל אחד ואחד מישראל שיהי' אצלו אפס קצהו ושמץ מנהו דענין זה, שלימוד התורה שלו יהי' באופן דנפשו קשורה להתורה בכל פנימיותו, דהגם שישנם זמנים שמוכרח להפסיק מלימוד התורה, מכל מקום בעת הלימוד יהיה זה (לימוד התורה) כל מציאותו, ועד שיהי' חד עם התורה ועם נותן התורה, חד ממש. והנתינת כח לזה ביתר שאת היא על ידי לימוד פנימיות התורה, תורתו של רשב"י, שעל ידי זה ישנו הכח (עוד יותר) להתקשר ולהתאחד עם התורה ונותן התורה.

(ממאמר ד"ה פתח רבי שמעון, תשל"ד. סה"מ מלוקט ח"ג ע' קנז)

אך העניין הוא, דהנה ההפרש בין תורה ותפילה הוא כמבואר בגמ' לעיל (י, א) שהתורה היא חיי עולם והתפילה היא חיי שעה, וענינם בעולמות העליונים הוא, דשעה ועולם, הוא בחי' הזמן ובחי' המקום, דשורש בחי' הזמן (שעה) הוא רק במדת מלכותו ית', משום דלמעלה מזה היינו במדות העליונות שהם חסדו וגבורתו וכו', לא שייך בחי' הזמן ח"ו, דכמו שבהאדם עצמו הנה מי שהוא חסדן בטבעו הרי מידת החסד היא תמידית אצלו, עד"ז למעלה, דמדת החסד של הקב"ה היא נצחית, כיון שהיא מהכוחות העצמיים. מה שאין כן ספירת המלכות שאינה כח עצמי, כי מכיון שאין מלך בלא עם, הרי מציאות מדה זו תלויה באחרים, ובזה שייך שינוי הזמן, ולכן אומרים ה' מלך בהווה מלך בעבר וימלוך לעתיד, משום שבמדת המלכות שייך התחלקות הזמן לעבר הווה ועתיד.

אמנם שורש בחי' המקום (עולם) הוא במדותיו ית' עצמם, שהם מדת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד, דהנה גדר "מקום" הוא בששה קצוות שהם מזרח מערב צפון ודרום מעלה ומטה, ושרשם הוא בששה מדות עליונות דחסד הוא בימין וגבורה בשמאל (חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא) ותפארת מזרח, נצח והוד מעלה ומטה, ויסוד במערב (ששם שקיעת השמש ולכן השכינה במערב לקבל שפעה משקיעת אור השמש).

והנה התורה נקראת **חיי עולם** דששה סדרי משנה הם כנגד ששה קצוות משום דענין לימוד התורה הוא להבדיל בין הטמא והטהור כו', דהיינו בבחי' המדות, שבאמרו טהור זכאי כשר שהוא מסטרא דחסד, הרי הוא ממשך אוא"ס במדת החסד ובאמרו טמא חייב פסול כו' הרי הוא ממשך אוא"ס במדת הגבורה. ולכן התורה היא **חיי עולם**, משום שבלימוד התורה ממשיכים חיות מאוא"ס לבחי' המדות העליונות.

אמנם התפילה היא **חיי שעה** משום שענינה הוא להמשיך חיים העליונים מהמדות העליונות לבחי' המלכות, כי המלכות מקבלת מהמדות עליונות, שבאמרו ברוך (מלשון בריכה והמשכה) אתה הוי"ה, הרי הוא ממשך מבחי' המדות דאצילות להיות רפואת חולים וברכת השנים שהם השפעות גשמיות הנשפעים מבחי' מלכותו ית'.

ובזה יובן מה שעיקר הבקשות בשמונה עשרה הוא בהצלה מענינים בלתי רצויים וכמו מחיה המתים ורופא חולי עמו ישראל, מקבץ נדחי עמו ישראל וכו', והיינו מכיון שבחי' המלכות היא המשפיעה לכל העולמות, לכן יכול השפע לירד ממנה גם להיכלות החיצוניים (וכמ"ש מלכותו בכל משלה – ממשלה בע"כ) ולזה צריך להיות חיי שעה, היינו תיקון המלכות שנקראת שעה, להצילה מיניקת החיצונים. וע"ז הוא ברכת מחיה המתים וברכת רופא חולים ומקבץ נדחים, כי יש ניצוצים (מבחי' המלכות) שנפלו בקליפת נוגה שנקראים מתים, ויש שנקראים חולים ויש שנקראים נדחים, וכיוצא בזה בשאר הברכות.

ולכן מי שתורתו אומנתו פטור מתפילה, דהיינו באלו שהתורה אצלם היא ככלי אומנות

שענינם הוא לתקן ולצייר על ידם את הכלי שחפץ לעשות, ועל דרך זה הוא לימוד התורה דרשב"י וחביריו שהתורה היא כלי אומנותם לתקן המדות העליונות דהיינו **חיי עולם** כנ"ל, משו"ה פטורים מתפילה, דמאחר שעוסק בתיקון המדות עצמם, אין צריך לעסוק כלל בחיי שעה דהיינו בתיקון המלכות שמקבלת מהמדות כנ"ל, משום דבכלל מאתיים מנה, ובתקון המדות עצמם ממילא יומשך בחי' חיי שעה לתקון המלכות.

והנה גם המדות העליונות הרי הם מקבלים מבחי' המוחין העליונים חכמה ובינה, וכמו על דרך משל באדם התחתון דכאשר יתבונן בטוב איזה דבר, אזי יתעורר אצלו מדת האהבה לאותו הדבר, ועל דרך זה להיפך כשיבארו לו איך שענין מסויים הוא דבר המזיק שצריך להתרחק ממנו, אזי יתעורר אצלו מדת היראה מאותו הדבר, ועל דרך זה בעולמות העליונים, דמדת החסד והגבורה וכו' נולדים מהמוחין, ולכן נקראים המוחין חכמה ובינה בשם אב ואם. והנה מבואר בפרי עץ חיים בשער הק"ש בכוונת פסוק ראשון דק"ש, שעיקר ענינו הוא בבחי' יחוד דאבא ואמא דוקא, כי פירוש הוי"ה אלוקינו הוא הוי"ה אור אבא, ואלוקינו אור אימא (ומזה נמשך אח"כ עד בשכמ"ו לעולמות ב"ע). ולכן גם מי שתורתו אומנתו חייב בק"ש בכדי להמשיך יחוד אבא ואימא שהוא ראשית ההשתלשלות מקור המדות, ואז יוכל להמשיך אוא"ס במדות העליונות בקריאתו בתורה.

(ע"פ ד"ה להבין ההפרש בין ק"ש ותפילה, סידור עם דא"ח, שער הק"ש, ע"ד, ג)

אבל כגון אנו – הואיל ומפסיקין תורתנו לאומנותנו – מפסיקין לקייש ולתפילה.
שם, וברש"י ד"ה אבל

לכא' הרי הסיבה דתורתו אומנתו פטור מתפילה היא משום מעלת לימוד התורה, והרי מעלה זו היא גם אצל מי שאין תורתו אומנתו, דמכל מקום עדיף שילמד מאשר שיתפלל?
אך הענין הוא דהנה מצינו מעלה בתפילה על תורה, דתפילה היא על ענין המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שתמיד נמשך בחינה זו. וזהו כלל שכל המשכה שנמשכת בתמידות מורה על נצחיות הבורא. ולכן מי שתורתו אומנתו שלומד תמיד ולא פסיק פומיה מגירסא, הרי זה נמשך גם כן מבחי' אור אין סוף דלא פסיק, ולכן מאחר שנמצא בו גם מעלת התפילה, ונוסף לזה עוד גם מעלת התורה על התפילה, לכן הרי הוא פטור מן התפילה. אבל מי שאין תורתו אומנתו הגם כי גדלה מעלת התורה על התפילה, אבל הנה יש יתרון המעלה בתפילה שממשכת את ענין התמידות כמ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד, לכן חייב בתפילה.

(ע"פ תורת שמואל תרכ"ט ע' רמט)

וי"ח דברים גזרו בו ביום

ענין גזירות חז"ל הוא לגדור גדר ולעשות סייג יותר כאשר רואין לפי העת והזמן שצריך גדר וסייג להרחקה יתירה, וכמו בגזירות י"ח דבר שבגמ' כאן. ושרש הענין הוא, דהנה ענין שס"ה ל"ת דאורייתא הן כדי להרחיק את הקליפות והחיצונים שלא יינקו מאור הקדושה, שזהו תוכן השס"ה ל"ת שהוא הרחקת הרע, כמו לא תאכל חלב ולא תלבש כלאים. ועל דרך זה הן הגזירות דרבנן לעשות גדר וסייג שלא יהיה תוספת יניקה לחיצונים, כאשר רואין שנפל מדרגות הקדושה האלקית דכנסת ישראל, ולא יועיל הרחקה דס"ה ל"ת לבד, הוסיפו הרחקה שלא יהיה יניקה לחיצונים כלל גם מרחוק, ועל דרך לך לך אמרין נזירא כו' לכרמא כו', כי כל שיש לחוש לקירוב הרע יש לעשות לו גדר יותר.

ונמצא שכאשר יש תוספת יניקה לרע וצריך להרחקה יתירה – אין כח במצוות ל"ת דתורה שבכתב לעשות הרחקה זו, ורק בכנס' מצד כח התורה שבעל פה ניתן הכח להוסיף על עצמן להיות הרחקה יתירה משס"ה ל"ת – וכמאמר רז"ל ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה. ועל פי זה יובנו כמה פרטים בדברי הגמ':

בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטיילת ידים יצתה בת קול ואמרה בני אם חכם לךך ישמח לבי גם אני, חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר.

ענין נטיילת ידים הוא להרחיק את הרע, כי המאכל מעורב מטוב ורע, וכשאוכלו האדם לתאוות הגופני, מעורר כח הרע שבמאכל ומגביר את כח נפש הבהמית ביותר עד שיפול הנופל כו', וכדי להרחיק ולהבדיל הרע המעורב במאכל שלא יפול הנופל כו', תקנו מצות נטיילת ידים שהוא ענין הכנה ועצה טובה שלא יוכלו החיצונים לגשת אל המזון.

וטעם נטיילת ידים דוקא, לפי שהלחם נלקח מחסד עליון דאצילות הנקרא דרועא ימינא, וממותר שפע החסדים יונקים החיצונים, וע"י המים שרוחצין את היד נבדל יניקת המותרות, וכענין המקוה במים שמתהר טמאים. ולכן יש ביכולת המים שבנט"י לעשות הכנה טובה לחסד עליון שלא יוכלו החיצונים לגשת לקבל מותרות בזמן הסעודה בלחם כו', ולא יתגשם גופו באכילת הלחם לתאוה רעה, אלא אדרבה יגביר כח הטוב שבמאכל להעלותו במעלה טובה יותר לקרבו לאלקות.

וגם מצות עירובין על דרך זה נתקן, שידוע דשליטת החיצונים הוא ברה"ר דוקא, אבל רה"י עולה עד לרקיע שהוא בעולם היחוד האלקי להיותו מוקף מחיצות, וע"כ אסור להוציא מרה"י לרה"ר ולהכניס מרה"ר לרה"י. אך כאשר יש ב' רה"י זה אצל זה אע"פ שכל אחד בקדושה דעולם

היחוד, מ"מ יוכל להיות קצת פירוד מעלמא דפרודא מפני הבדל רשויות שני בני"א. לכן תקנו להניח פת לערב החצרות ולחברם יחד וע"י יחוד זה לא יבא עוד זר לקבל יניקה. וזהו במצות נט"י הנ"ל, ולזה כללם יחד באמרו בשעה שתיקן שלמה עירובין ונט"י, דהכל ענין אחד.

[וזהו שאמרו יצאה בת קול ואמרה על שלמה אם חכם לבך בני ישמח לבי גם אני וכו', כי שלמה הוא בחי' חכמה שבמלכות שהוא הכח של תורה שבעל פה, וע"י חכמה זו ישמח לבבו של בחי' אבא שהוא בחי' חכמה עילאה שבתורה שבכתב. כי בכח החכמה דתושבע"פ מתקן ומרחיק את הרע יותר מתושב"כ – וזהו חכם בני כו' ואשיבה חורפי דהיינו להשיב החיצונים ולגרשם, ולא ירעו ולא ישחיתו עוד לקבל תוספת יניקה].

שלמה גזר לקדשים ואתו אינהו וגזר אף לתרומה.

כי ככל שנפלה כנסת ישראל יותר – יותר יש לחוש ליניקת החיצונים מהמותרות. ולכן שלמה תיקן רק לקדשים, ומכח זה של שלמה שהוא חכמה דתושבע"פ כנ"ל היה כח לתקן אח"כ יותר כשירדה ונפלה כנסת ישראל. ומתחלה תקנו לתרומה בלבד מפני שעדיין לא ירדה ונפלה כ"כ, עד שראו חכמי ישראל שסוכת דוד הנופלת ירדה יותר ויכולים הקליפות לקבל תוספת יניקה מהשפע העליון שבשלחן אשר לפני ה', ואז ראו לתקן מצות נט"י לסעודה גם לחולין.

יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו זומאה על ארץ העמים ועל כלי זכויות, שמעון בן שמח גזר זומאה על כלי מתכות, שמאי והלל גזרו זומאה על הידים.

ק"פ שנה עד שלא חרב הבית פשטה מלכות הרשעה על ישראל, פי שנה עד שלא חרב הבית גזרו זומאה על ארץ העמים ועל כלי זכויות. אתו אינהו גזרו אגושא לתלות ואאזירא ולא כלום, ואתו רבנן דשמונים שנה גזרו אידי ואידי לתלות, ואתו באושא גזר אגושא לשרוף.

הטעם שגזרו בכל גזירה זמנה ומתי נגזרה, ונזכר בשייכות ל"פשטה מלכות הרשעה כו" – כי ענין זה של הגזירות תלוי בזמן דוקא. שבאותו הזמן השיגו חכמי ישראל שהיו בבחי' מרכבה לחכמה שבמלכות, שבאותו הזמן פשטה כו' ונגדלו המותרות דיניקת החיצונים, וראו לתקן זה שלא יקבלו תוספת יניקה ויטמאו גם את הקדושה ח"ו.

*

ועל פי כל זה יובנו ג"כ כמה וכמה פרטים בסוגיא דנר חנוכה:

מאי חנוכה, דתנו רבנן כו' שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל,

וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו גם והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים.

הנה נר חנוכה הוא מז' מצוות דרבנן כמו עירובין ונט"י. והוא על דרך הנ"ל – להאיר אור האלקי דכנסת ישראל שבגלות יון. כי הנה היוונים בקשו להשכיחם תורתך לפי שנתפשטה אז חכמה יונית שהוא הפילוסופיה ורצו להתגבר על חכמת הקבלה האלקית ויסודותיה המסורה לנו מהקב"ה ע"י משה ביחוד ה', וזהו ענין שטמאו כל השמנים שבהיכל, דהיינו שנחשך ונפגם אור החכמה דכנסת ישראל דקדושה (שהחכמה נקראת שמן), והוא מה שהפילוסופים לא יאמינו דבר אלא מה שידעוהו על פי שכל האנושי, אבל מה שלא ידעוהו כחשו ואמרו לא הוא. לא כן השרישנו הקבלה האמיתית, אלא להאמין בה' כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל, ותכלית החכמה היא האמונה בתורה ויסודותיה. וגברה חכמת יון לטמאות שמן הקודש דחכמה.

ושרש הנס דחנוכה הוא ע"י תוספת אור בחכמה עילאה ואז נמשך התגברות החכמה האלקית למטה. וזהו ענין המאמר שכאשר נצחום בני חשמונאי מצא פך אחד של שמן בחותמו של כה"ג, כי שמן הוא החכמה ומצאו חתום שלא נגע בו יניקת הקליפות ח"ו שאינם יכולים להתגבר בחכמה יונית שלהם נגד מדרגה זו דפנימיות חכמה דקדושה. והדליקו ממנו ח' ימים שהן ז' מדות – בתוספת אור מרובה מחכמה עילאה דקדושה. וזהו עיקר מצות הדלקת נר חנוכה להאיר את החושך של יניקת החיצונים והתגברות חכמה דקליפה.

ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מוכאן ואילך פוחת והולך, וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מוכאן ואילך מוסף והולך. . . מעמא דבי"ש כנגד פרי החג ומעמא דבי"ה דמעלין בקודש ואין מורידין.

להבין שרש ענין מחלוקתם כי אלו ואלו דברי אלקים חיים הם אלא שהלכה כב"ה, הנה מבואר למעלה בענין נס דחנוכה שאז נתגברה חכמה דקליפה ולזה הוצרך להיות תוספת אור החכמה. ובסדר ההמשכה נחלקו ב"ש וב"ה, ב"ש מדמים זה לפרי החג, כי באמת הם ענין אחד שע"י הקרבת הפרים נמשכו אורות עליונים לבטל הקליפות, וזהו שהיו מקריבים שבעים פרים כנגד ע' אומות. ולכן דעת ב"ש לדמות זה לזה, דכמו שבסוכות היה מתחילה הגילוי יותר רב ואח"כ מתמעט והולך, שלכן ביום הראשון הקריבו י"ג פרים ביום שני י"ב וכו', כי מתחלה בכדי שיתבטלו צריך להיות הארה רבה ואח"כ ביום שני להיות כי כבר חלש תוקפם די בהארה פחותה מזו, וכן בכל יום מתמעטת הארה המתגלית מחמת כי גם כח האומות מתמעט מדי יום, וכמו"כ דעתם בחנוכה שצריך להיות תחלה הארה רבה בכדי שיהיו נדחים ונמוגים בפניה ואח"כ יהי' מתמעטת והולכת

כי אז אינו נצרך לגילוי רב כ"כ מטעם הנ"ל כי כבר נדחו מהם בימים הקודמים.

ובית הלל חולקים עליהם, ולא דמי לפרים דסוכות, כי חג הסוכות הוא מדאורייתא ולכן גם ההארה היותר גבוה יכולה לבוא ולהתגלות בתחלה מאחר שבאה מחכמה עילאה מלמעלה למטה מי מונע ומי מעכב. משא"כ הדלקת נר חנוכה שהוא מדרבנן שהם גזרו ואמר שיהיה המשכה זו ע"י הנרות, כי יש בהם הכח הזה שמזה הטעם נצטוינו לשמוע בקולם כמ"ש ע"פ התורה אשר יורוך כו' לא תסור כו', ומ"מ לפי שהוא ממטה למעלה אי אפשר להמשיך כל הארה הגדולה כאחד אלא מעט מעט, ומתחלה תפסת מועט ואח"כ הולך ומתרבה כי מעלין בקודש.

ת"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, אם היה דר בעליה מניחה בחלון הסמוכה לרה"ר. והיכא מנח לה משמאל.

כבר נתבאר שענין נר חנוכה להגביר חכמת ה' על חכמה דקליפה וע"כ תקנו להניחה בפתח הבית מבחוץ הרומז למ"ש לפתח חטאת רובץ, ובפתח הסמוך לרה"ר שבחי' רה"ר הוא טורי דפרודא, נפשות עשו לשון רבים, שכל אחד יש בעיניו ונפרד מזולתו. וכשגברו מלכות בית חשמונאי תקנו להמשיך אור התורה ודחנוכה גם במקום הרבים טורי דפרודא, לבער הרע דחכמה דקליפה שטמאו השמנים כו' ולהיות יתרון האור מן החושך כאור הנר בלילה שמאיר בהבהקתו ביותר. והנה שורש האומות הוא מבחי' גבורות שהן בחי' קו השמאל ע"כ תקנו להניח נר חנוכה משמאל להמשיך גילוי ההארה בשרשם, שע"ז יאיר החושך ויומתקו הגבורות ולא יסתעף מהם היש דקליפות.

מאי מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה, צונו רב אויב אמר מלא תסור, רב נחמיה אמר שא"ל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך.

וצריך להבין שרש ענין מחלוקתם דר"א ור"נ אם יסוד הענין דמצוות דרבנן סמוך על הלאו דלא תסור או על שאל אביך ויגדך. והענין בזה יובן ויבואר על פי מה שנתבאר לעיל, דהנה מצוות עשה הן עשיית דבר מה ומצוות ל"ת הן מניעת דבר והעדר עשייה, וכן הוא גם בשרש הענין – דמצוות עשה הם עשיית כלים שע"ז יומשך האור ומצוות ל"ת הם למנוע ולהרחיק שליטת ויניקת החיצונים. אמנם מצוות דרבנן יש בהם מעלות המ"ע ומל"ת, כי מצוות דרבנן הן ג"כ לדחות את הרע וכנ"ל באריכות בענין עירובין ונטילת ידים ונר חנוכה, ואעפ"כ הוא ע"י עשייה שהוא כלי להמשיך אור, ומברכים עליהם אשר קדשנו במצותיו וצונו כמו מ"ע, וע"י גלוי אור אלוקי זה לא יוסיפו החיצונים לגשת אל הקודש.

(וזהו החידוש בחכמה דתורה שבעל פה, כי מצד תושב"כ רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת מובדלים זה מזה, רמ"ח מ"ע הוא חלק הטוב בחי' המשכות אלקות, ושס"ה ל"ת לבער הרע. וע"י תושבע"פ ניתן

הכח להרחיק את הרע ע"י מעשה בפועל בהמשכת אלקות. ומזה הוראה על שרש הז' מצוות דרבנן שהן גבוהים מכל התרי"ג מצוות דמ"ע ומל"ת).

וזהו דרב אויא סובר דמצוות דרבנן נסמכים על הלאו דלא תסור, כי עניינם כענין הלאוין דאורייתא שהן לדחות את הרע. שמצוות עשה דרבנן שהן בקום ועשה הרי זה מבחינה עליונה יותר ואין זה סמוך בהלאו דלא תסור, כי אם שהוא נמשך במ"ש שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, דאביך הוא אור אבא שדוחה את החיצונים וזקניך הוא בחי' עתיק.

(ד"ה גן נעול תקס"ד, סידור שער הט"י, דרך חיים אות נו – נח, דרך מצוותיך מצות נר חנוכה, ד"ה מאי מברך ש"ת).

בדומה לענין הנ"ל שיש חילוקים בהרחקת הרע בין הדורות כך מצאנו ג"כ חלוקים לפי מדרגות הנשמות, ובדרך כלל המיקל שבתנאים שרשו מעולם העליון ששם אין הפסד והיזק מיניקת החיצונים כ"כ כמו למטה שמצטרפים לגדור ביותר. וכנראה מניקה הריאה משהו טריפה, וגם הסירכא טריפה לגבינו דבעקביים אנחנו כו', ורבי שמעון אומר עד שתניקב לבית הסמפונות, דבמקומו ושרשו אין הריאה טריפה בנקיבה עד שתניקב לבית הסימפונות, ולכן אמר כן כפי מקומו. ומ"מ אין הלכה כמותו, כי אחרי רבים להטות כתיב כי רוב הדור מעולם שלמטה, ושם הלכה דבירורים באופן אחר. וע"פ רוב – הנשמות הגבוהות דמאד נעלה שבתנאים אין הלכה כמותו, כמו הרשב"י.

ובזה יובן ג"כ המעשה דר' וואלף קיצעס תלמיד הבעש"ט ז"ל שלא אכל מבשר שלו, שלא הוכשר בעיניו המליחה על צד היותר טוב והיה מחמיר על עצמו. ולכאורה יתמה מאד שיוכל להרהר אחר רבו ח"ו. אך הטעם בזה כנ"ל, שמגדולים בהנהגתם אין למדין אלינו בדינים הנגלות לנו באיסור והיתר כשר ופסול. כי נודע מה שהעיד הרב המגיד דמעזריטש ז"ל עליו שאם היה בימי התנאים היה פלאי ממויחדים שבתנאים, וי"א שיש לו שייכות בשרש דרשב"י שאמר (אדרא זוטא, זח"ג שט עמוד א) ברירנו לי דוכתאי בדוכתא דאחיה השילוני. ולזאת לא למד ממנו בהוראה לעצמו והחמיר ע"ע אף שהיה תלמידו.

ואותו היום היה הל"ל כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן התלמידים והי' אותו היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל

ז, א

בתוס' (לעיל יד, ב ד"ה ואלו) הביא מתוספתא דמה שהי' קשה לישראל קאי (לא רק על הך עובדא דהנכנס יכנס דלגבי הבורצ' לגת, אלא) על זה שבכל הי"ח דבר נמנו ורבו ב"ש על ב"ה (וכ"ה בירושלמי, וראה מהרש"א שם). ולכאורה הוא מחוסר ביאור לגמרי, דהא עשיית העגל היה חטא דעבודה זרה, ואיך יהיה זה שרבו ב"ש על ב"ה חמור כל כך עד שהגמ' מדמה זאת ליום שנעשה בו העגל!

ויש לבאר, דהנה דיוק הלשון הוא "כיום שנעשה בו העגל". ולכאורה, מהי ההדגשה על "יום" עשיית העגל דוקא [ולא "כחטא העגל" וכי"ב].

אלא, דבאמת ישנו הבדל גדול בין "חטא העגל" ל"יום שנעשה בו העגל" שהרי חטא העגל הוא (בעיקר) זה כשזבחו לו והשתחו לו, וזה היה למחרת, כמ"ש "וישכימו ממחרת ויעלו עולות", והקושי ב"יום שנעשה בו העגל" הוא בזה שיש נתינת מקום לזה שאחר כך – "ממחרת" יהי' חטא עבודה זרה.

ובזה יש לבאר הא דהי' אותו היום קשה כיום כו', דהנה ידוע מ"ש מפרשי התורה (ראה רמב"ן תשא לב, א) דענין עשיית העגל מצד עצמו לא הי' ענין של עבודה זרה כפשוטו, אלא שיהי' במקום משה רבינו כו' שאמרו "כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו".

והיינו, שהם רצו שיהיה ממוצע בינם לבין הקב"ה, ורצונם זה הי' מיוסד על זה גופא שהקב"ה עצמו הנהיג כך ש"זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים". היינו לא הקב"ה בלבד, אלא ע"י משה שהי' ממוצע בין בני ישראל והקב"ה.

ובזה היה טעותם. דהנה הטעם על ענין הממוצע הוא, שבכדי שיהודי הנמצא בעולם הזה הגשמי יוכל להיות קשור עם הקב"ה ולעבדו כדבעי בכל כוחות נפשו, גם בשכלו ובהרגשתו הטבעית, זהו על ידי שאלקות נמשך למטה כביכול, שהיא מתגלה ל"איש" שהוא נשמה בגוף, ומתאחדת עמו ביחוד נפלא, עד בדוגמת משה רבינו ביחוד שנקרא "איש האלקים" – ואפשר לראותו ולשמוע אותו.

וסברו עושי העגל, שיש להמשיך אלקות עוד למטה יותר, והיינו על ידי שיעשו עגל שהוא דבר גשמי עוד יותר ממה רבינו, ועל ידי זה יהי' נרגש אלקות לא רק בבני ישראל אלא גם בגשמיות העולם.

ובאמת, שזה הי' ענין המשכן שהי' עשוי מדברים גשמיים (זהב וכסף וכו'), ושם היתה השראת השכינה (ראה כוזרי מאמר ראשון פצ"ז, ראב"ע ואברבנאל פ' תשא), אלא ששם היה זה מחמת ציווי

הקב"ה, משא"כ בענין העגל שזה בא מצד הנבראים, בזה מודגש לא מציאות וגילוי אלקות, אלא – מציאות העולמות, שזה ההיפך מהמוצא לאלקות כנ"ל, ועשיית העגל היה ממוצע **המפסיק**, משום שהיה חסר בזה הביטול לאלקות.

לכן, עם היות שזה גופא שישנו מציאות שאינו בטל לאלקות אין בזה חטא מצד עצמו, מכל מקום, מזה מסתעף אח"כ [ממחרת"] חטא עבודה זרה שהוא ענין של שתי רשויות כפשוטו ח"ו.

בזה יובן ההשוואה בין אותו היום שגברו ב"ש על ב"ה ליום שנעשה בו העגל, דהנה ידוע דב"ש שרשן במדת הגבורה וב"ה שרשם במדת החסד (ראה זח"ג רמה, א) והנה החילוק בין מדת הדין ומדת החסד הוא בדוגמת המבואר במדרש (ב"ר פ"ח, ה) בענין חסד ואמת, שכשבא הקב"ה לברוא העולם, "חסד אמר יברא . . ואמת אמר אל יברא". דהיינו שמצד מדת הדין אין נתינת מקום לקיום העולם, משא"כ מצד מדת החסד.

והטעם הפנימי בזה הוא, משום שמצד מדת הדין והדקדוק, נרגש שהעולם הוא מציאות נפרד (בהרגשתו) מאלקות, ולכן ההנהגה כלפי העולם הוא בביטולו ושבירתו, אבל מצד מדת החסד שהוא ענין ההשפעה, נרגש איך שהעולם הוא מיוחד עם אלקות, רק שצריך להיות העבודה לגלות זאת, ולכן ההנהגה כלפי העולם אינו בדרך שבירה ודחיה, אלא בהתעסקות עם העולם לתקנו.

לכן כשיש שאלה אם להקל או להחמיר, היינו האם להתעסק ולתקן ענין מסויים אם לאו, אזי בית שמאי לחומרא שצריך לדחות ענין זה ולא לתקנו, וב"ה מקילין להתעסק בו ולתקנו.

בדקות דדקות נמצא שמצד מדת הדין יכול לצאת אחרי ריבוי השתלשלות וכו', ענין של שתי רשויות, מכיון שבה נרגש איך שהעולם הוא מציאות, ולכן הי' אותו היום קשה כיום שנעשה בו העגל, משום שכאשר ראו שמכריעים את ההנהגה כשיטת ב"ש במדת הדין, פחדו שבריבוי השתלשלות יכול להיות מזה ענין של שתי רשויות (בדקות) כנ"ל, בדוגמת העגל שעל ידי זה שנתנו מקום למציאות העולם, נהי' מזה ענין של ע"ז כפשוטו.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ו ע' 1 ואילך)

א"ר זירא . . פתילות ושמונים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה בין בחול בין בשבת, א"ר ירמיה מ"ט דרב קמבר כבתה אין זקוק ל"ה ואפור להשתמש לאורה. ופי' רשי"ע וליכא למיחש להטירה.

כא, ב

הפרש בין נרות שבת לנר חנוכה ע"פ פנימיות הענינים יובן בהקדם ענין השבת, דהנה כתי' ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וגו', דששת ימים הם ששה מדות

עליונות, דיום ראשון הוא חסד ושני גבורה וכו', והתהוות העולם הוא על ידי השתלשלות מדות אלו וירידתם ממדרגה למדרגה עד שנתהווה מהם עולם הזה בדרך יש מאין. ועד"ז כל הבריאה בששת ימי בראשית היתה דרך ירידה והמשכה ברבבות מדרגות השתלשלות.

ואח"כ ביום השביעי שבת וינפש, דענין המנוחה היא כמשל אדם העושה מלאכה שבשעת עשיית המלאכה מושפלים כל כוחות נפשו וטרוד בענין ציור המלאכה איך תהיה. ואח"כ כשגומר מלאכתו חוזרין הכוחות שהושפלו תחילה למקורן.

ועד"ז יובן למעלה שבחי' המוחין והמדות שהושפלו בבריאת העולם (כמארז"ל (חגיגה יב, א) בעשרה דברים נברא העולם בחכמה בתבונה ובדעת בכח ובגזרה ובגבורה ובמשפט בחסד וברחמים), הנה ביום השבת נתעלו למקורן.

והנה, כשם שהמשכה וירידת המדות בששת ימי המעשה הם מראשית סדר ההשתלשלות, כמו כן העליה דשבת הוא שחוזרין למקורן בתחילת ההשתלשלות, אמנם המשכה דנרות חנוכה הוא מלמעלה מההשתלשלות. דמשום זה הם במספר שמונה, דמספר שבע הוא שבעת ימי ההיקף, משא"כ שמונה הוא שומר ההיקף, כמ"ש הרשב"א בתשובה (ח"א סי' ט), והיינו משום דבכדי לנצח למחמת היוונים הי' צריך להמשיך מבחי' גבוה מאוד מלמע' מסדר השתלשלות.

ועפ"ז יובן ההפרש בין נרות שבת לנרות חנוכה, דנרות שבת הם בסדר השתלשלות, דזהו שאחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, ואי' בזהר (ח"א מח, ב, ועוד) דזכור לדכורא ושמור לנוקבא, דלמעלה הנה "דכר" הם ששה מדות עליונות המשפיעים במלכות, ונוקבא היינו ספירת המלכות שהם שבעת ימי ההיקף, ולכן מותר להשתמש לאורה, והיינו משום שהוא בסדר ההשתלשלות גופא והרי זה שייך להעולם. היינו שהעולם יכול לקבל בחי' זו. משא"כ נר חנוכה שהוא המשכה מלמע' מסדר השתלשלות, ואין העולם יכול לקבל בחי' זו כמו שהיא, ולכן אסור להשתמש לאורה, היינו דאי אפשר להנות ממנה (משום ד"קודש הם" במדריגה שמובדל מהעולמות).

וזהו דבנרות שבת חיישי' שמא יטה משא"כ בנר חנוכה, דפירוש שמא יטה הוא כמו שפי' הרב הקדוש ר' אברהם המלאך בהה"מ ממעזריטש עה"פ ויט יהודה, היינו שנטה למטה בהיכלות הקליפות (מחמת מעשה יוסף), וכמו"כ הנה נרות שבת שהם בסדר ההשתלשלות שמזה מתהווה אח"כ עולם העשיה, בזה יש חשש שמא יטה לקליפה, שיהי' גלות השכינה בין החיצונים, משא"כ נר חנוכה שהוא למע' מסדר השתלשלות, בזה אין חשש שמא יטה, שלא יכול להיות מזה שום יניקה, ואדרבה, מצותה משתשקע החמה דווקא, משום דנר חנוכה מאיר את החושך דקליפה וכמש"כ והוי' יגיה חשכי.

ולכן פתילות ושמונים שאין מדליקין בהן בשבת, מדליקים בהם בחנוכה, משום דזה שאין מדליקים בהם בשבת הוא מפני שהם שמנים המסכסכים הפתילה והאש קופץ כדפי' רש"י. וברוחניות, הוא גסות וחומריות העולם שאינו כלי לקדושה האלוקית. ונרות שבת, כיון שהם

בסדר השתלשלות, אין בכחם לברר מה שאינו כלי לאלקות, אבל נרות חנוכה שנמשכים מלמעלה מסדר השתלשלות, הנה בכחם הוא לברר ולזכך גם מה שמצד עצמו אינו כלי לאלקות.

(ע"פ תורת שמואל תרכ"ט ד"ה פתילות ושמינים. פלח הרימון (לר"ה מפאריטש) שמות ע' שיג)

ואמר רב כהנא דרש ר' נתן בר מניומי משמיה דר' תנחום מאי דכתיב והבור רק אין בו מים ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אב"ל נחשים ועקרבים יש בו.

כב, א

וכבר עמדו המפרשים לבאר מהו שייכות מאמר זה לסוגיין דנר חנוכה (ראה חת"ס ועוד).

ויש לומר בביאור הענין:

"מים" קאי על תורה, כמארז"ל (ב"ק יז, א) "אין מים אלא תורה", וכמפורש במדרש (ב"ר פפ"ד, טז) "בור רק נתרוקן בורו של יעקב, אין בו מים אין בו דברי תורה שנמשלו למים, כתיב כי ימצא איש גונב נפש מאחיו, ואתם מוכרים את אחיכם".

ולכאורה זה תמוה, דאיך אפשר לומר על השבטים ש"אין בו דברי תורה". ובכלל הרי כבר כתבו מפרשי התורה, שהשבטים סברו שיוסף חייב מיתה ע"פ דין תורה, או משום שהחזיקוהו בדין רודף (ספורנו) או מטעמים אחרים (ראה אוה"ח, ומפרשי רש"י ר"פ וישב ובפרשת דרכים בתחלתו), ואיך שייך לומר ש"נתרוקן בורו של יעקב . . אין בו דברי תורה"?

וביאור הענין הוא דהנה לא למים בלבד נמשלה התורה, שהרי התורה נמשלה לעוד הרבה דברים (כמו יין ושמן, לחם וכו'), אלא שכל משל בא להורות על ענין מיוחד שבתורה, וזה שהתורה נמשלה למים שהוא כמארז"ל (תענית ז, א) "למה נמשלה התורה למים . . לומר לך מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, אף דברי תורה אינם מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה".

וטעם הדבר מדוע הביטול הוא תנאי עיקרי בלימוד התורה, משום שהתורה היא תורת ה', וכשם שאת הקב"ה בעצמו אין האדם יכול להשיג להיות שהוא מוגבל, והקב"ה הוא בלתי בעל גבול. כמו כן את תורת ה' אין האדם יכול להשיג כיון שהתורה היא גם כן בלי גבול.

דוקא על ידי שהאדם מבטל את עצמו ואת מציאותו להקב"ה רק אז הוא שייך להשיג התורה, ולכן מבקשים בסוף שמו"ע "ונפשי כעפר לכל תהיה", ואז, "פתח לבי בתורתך", דלכאוף מצות תלמוד תורה היא שהאדם יבין בשכלו את התורה, שזה דוקא מדגיש את מציאותו, ואיך זה ש"פתח לבי בתורתך" יהיה תלוי דוקא בביטול מציאותו? וע"פ הנ"ל מובן, משום דבמציאותו כפי שהיא מצד עצמה לא יוכל להשיג את התורה, ודוקא כשיבטל את מציאותו להקב"ה נותן התורה, אז

יבין וישכיל בתורתו.

וזוהי כוונת הגמרא והמדרש שאמנם מעשה השבטים הי' על פי דין תורה, אבל לפי ערך גודל מעלתם ומדרגתם של השבטים, היה חסר להם בהביטול לנותן התורה וזהו "נתרוקן בורו של יעקב" מה"מים" דהיינו ענין הביטול הנ"ל.

וזוהו השייכות לסוגיא דחנוכה, דהנה מבואר בגמ' לעיל בביאור "מאי חנוכה", ש"כשנכנסו יוונים להיכל, טמאו כל שמנים שבהיכל", שלכאורה אינו מובן, דאם רצו היוונים לבטל עבודת המקדש, היה להם לאבד את השמנים, ומדוע השאירו אותם ורק טימאוהו?

אלא דמלחמת היוונים היתה כדיוק הלשון "להשכיחם תורתך", דהיינו, לא שרצו להשכיחם התורה, שלזה הסכימו היוונים שילמדו תורה, שהרי גם הם חכמים היו, אלא שרצונם היה שילמדו התורה כשאר חכמה, בלי הביטול להקב"ה נותן התורה, והיינו "להשכיחם תורתך", שילמדו, ובשעת הלימוד ישכחו על הקב"ה.

לכן פעולתם בבית המקדש הי' לטמא את השמנים, דשמן הוא בחי' חכמה, ולעצם ענין החכמה הסכימו היוונים, אבל רצו שיהי' שמן טמא, שחכמת התורה לא תהי' קשורה עם קדושת התורה, עם נותן התורה ("תורתך").

ועיקר הנס הי' שמצאו פך שמן טהור, שהרי ע"פ דין הרי "טומאה הותרה בציבור" ואם כן הי' מותר להשתמש גם בשמן טמא, וכמו שהק' המפרשים. אלא שעיקר נצחון המלחמה לא התבטא בעצם קיום דין תורה, אלא בקדושת התורה כנ"ל, שזה התבטא במציאת הפך שמן טהור.

(ע"פ לקוטי שיחות חט"ז ע' 324)

"תורתו מגן לנו..."

שמחים אנו לבשר להמוני בית ישראל, חסידים ואנשי מעשה, הפוקדים ביום ל"ג בעומר את ציון התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי במירון, כי במהלך יום ההילולא והשבת הסמוכה לו יערכו

התוועדות ושיעורים בתורתו של רשב"י

באוהל ההתוועדות המיוחד (על דרך מהדרין)

ביום השבת קודש פר' בחוקותי תעריך
התוועדות חסידים רבתית

עם המשפיע הנודע, פה מפיק מרגליות

הגאון החסיד רבי **חיים שלום דייטש שליט"א**

ראש כולל 'צמח צדק' להוראה בירושלים שבין החומות

באוהל ההתוועדות בשעה 3:00 אחה"צ

במשך המעת לעת של יום ל"ג בעומר, ימכרו ספרי חסידות,
בדוכני המכירות בסביבות הציון, בהנחה של עד 40%

40%
הבחה

"אימתי קאתי מר? - לבשיפוצו מעינותיך חוצה!"